Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U001441

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 04-04-2024

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Жаврида Дар'я Євгеніївна
2. DARIA E. ZHAVRYDA

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 101

Назва наукової спеціальності: Екологія

Галузь / галузі знань: природничі науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Екологія

Дата захисту: 14-02-2024

Спеціальність за освітою: Екологія

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): 3829

Повне найменування юридичної особи: Сумський національний аграрний університет

Код за ЄДРПОУ: 04718013

Місцезнаходження: вул. Герасима Кондратьєва, буд. 160, Суми, Сумський р-н., 40021, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Сумський національний аграрний університет

Код за ЄДРПОУ: 04718013

Місцезнаходження: вул. Герасима Кондратьєва, буд. 160, Суми, Сумський р-н., 40021, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 34.35.51, 87.15

Тема дисертації:

1. «Екологічні особливості міграції меркурію (Hg2+), хрому (Cr 6+) та цинку (Zn2+) в системі «вода - ґрунт - біота» (на прикладі екосистем Обухівського району Київської області)»

2. «Ecological features of migration of mercury (Hg2+), chromium (Cr6+) and zinc (Zn2+) in the system «water□soil□biota» (on the example of the ecosystems of Obukhiv district, Kyiv region)»

Реферат:

1. Зростання антропогенного впливу на біосферу останніми десятиріччями призвело до посиленої деградації як природних, так і урбо- та агроекосистем. Актуальним чинником у цьому процесі є надлишкове потрапляння у біосферу хімічних елементів техногенного походження, які не утилізуються, а включаються у біогеохімічні цикли, накопичуються в екосистемах, спричиняючи їх забруднення. Це, передусім, токсичні метали (ТМ), які є серйозною загрозою екологічній безпеці довкілля, оскільки є високотоксичними речовинами канцерогенної та мутагенної дії. Екологічна оцінка міграції токсичних металів в ландшафтах природно-заповідного фонду є вкрай важливою, оскільки ці метали мають значний вплив на функціонування популяцій флори і фауни. Багаточисленне використання сполук металів у промисловості, сільському господарстві, медицині призвело до їхнього широкого розповсюдження в навколишньому природному середовищі. Токсичність сполук цих полютантів залежить від низки факторів: дози, маршруту

впливу, виду хімічної сполуки, а також фізіологічних особливостей біоти, яка піддається впливу забруднювачів. Через їх високий ступінь токсичності, такі елементи як хром і меркурій знаходяться серед пріоритетних металів, що вважаються системними токсикантами, які, як відомо, викликають пошкодження органів та тканин, навіть за низьких рівнів впливу на живі організми. Хром, цинк і меркурій є одними з основних забруднювачів навколишнього середовища, особливо в районах з високим антропогенним навантаженням. Дослідження екологічних особливостей міграції та біоакумуляції меркурію (Hg2+), хрому (Cr6+) та цинку (Zn2+) в системі «вода□ґрунт□біота» є дуже актуальним в Обухівському районі Київської області і потребує екологічних досліджень на всіх рівнях організації біологічної речовини. Екологічний стан в Обухівському районі протягом останніх років залишається подекуди критичним. Основне навантаження на довкілля, як і у попередні роки, створює Трипільська ТЕС ПАТ «Центренерго» та полігон твердих побутових відходів № 5 ПрАТ «Київспецтранс», який розташований у селі Підгірці Обухівського району Київської області. В селі Трипілля Обухівського району суттєвими об'єктами-забруднювачами є стихійне місце видалення відходів, яке займає площу майже п'ять гектарів земель лісового фонду, та численні складові приміщення з невикористаними і непридатними до використання хімічними залишками засобів для захисту рослин. Крім того, періодичне горіння торфовищ в адміністративних межах села Великі Дмитровичі Обухівського району також погіршує стан навколишнього природного середовища. Всі зазначені фактори прямо чи опосередковано викликають забруднення компонентів екосистеми токсичними металами. Усунення наслідків та попередження забруднення можливе за умови не тільки всебічного моніторингу, включаючи спостереження за станом і функціонуванням біоорганізмів, але й встановлення закономірностей міграції полютантів у системі «вода□гідробіонт», «ґрунт□рослина» тощо. Тому такі дослідження є надзвичайно пріоритетними, затребуваними та важливими для України, потребують всебічного поглибленого вивчення, оскільки екологічна безпека та збереження біорізноманіття є важливими завданнями для забезпечення сталого розвитку нашої держави.

2. Increasing anthropogenic impact on the biosphere in recent decades has led to intensive degradation of both natural and artificially created urban and agroecosystems. An important factor in this process is the excessive arrival of man-made chemical elements into the biosphere, which are not disposed of, are included in biogeochemical cycles, and accumulate in ecosystems, causing their pollution. These elements primarily include toxic metals (TM), which are a serious threat to the ecological safety of the environment, as they are highly toxic substances with carcinogenic and mutagenic effects. Environmental assessment of toxic metals impact on the landscapes of the nature reserve fund is extremely important, since these metals have a significant impact on the functioning of flora and fauna populations. The numerous uses of metal compounds in industry, agriculture, and medicine has led to their widespread distribution in the environment. The toxicity of the compounds of these pollutants depends on factors: the dose, the route of exposure, the type of chemical compound, as well as the physiological characteristics of the biota exposed to the pollutants. Because of their high degree of toxicity, elements such as chromium and mercury are among the priority metals considered to be systemic toxicants known to cause organ and tissue damage, even at low levels of exposure to living organisms. Chromium, zinc and mercury are among the main pollutants of the environment, especially in areas with high anthropogenic load. The study of ecological features of migration and bioaccumulation of mercury (Hg2+), chromium (Cr6+) and zinc (Zn2+) in the «water□soil-□biota» system is very relevant in the Obukhiv district of the Kyiv region and requires to be solved. In recent years, the ecological condition in the Obukhiv district remains critical in some places. The main load on the environment, as in previous years, is formed by the Trypil TPP of PJSC «Centrenergo» and solid waste landfill No. 5 of PJSC «Kyivspetstrans», located in the village of Pidhirtsi, Obukhiv district, Kyiv region. In the village of Trypillya, Obukhiv district, the significant polluting objects are a spontaneous waste disposal site, which occupies an area of almost five hectares of forest land, and numerous warehouses with unusable pesticides. In addition, periodic burning of peatlands in Velyki Dmytrovychy also lead to pollution. All of these factors directly or indirectly cause contamination of ecosystem components with toxic metals. Elimination of the consequences and prevention of pollution is possible under the condition of not only comprehensive monitoring, including observation of the biological organisms functioning, but also highlighting the TM migration features in the «water□hydrobiont»,

«soil plant» system, etc. Therefore, such research is extremely high-priority, in-demand and important for Ukraine, and requires a comprehensive in-depth study, since environmental safety and preservation of biodiversity are important tasks for ensuring the sustainable development.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Освоєння нових технологій транспортування енергії, впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Шевченко Р.Ю., Жаврида Д.Є. Концепція теорії управління екологічним моніторингом для оперативного визначення ризиків антропогенного впливу. Екологічні науки. № 1 (24). 2019. С. 51 - 56.
- 2. Риженко Н.О., Жаврида Д.Є. Екологічна оцінка вмісту меркурію (Hg2+), хрому (Cr6+) і цинку (Zn2+) у складниках екосистем (на прикладі Обухівського району Київської області). Екологічні науки. № 5 (32). 2020. С. 62-70.
- 3. Бондар О.І., Риженко Н.О., Жаврида Д.Є. Біоакумуляція меркурію (Hg2+), хрому (Cr6+) та цинку (Zn2+) у екосистемах Обухівського району Київської області. Екологічні науки. № 2 (35). 2021. С. 90-93.
- 4. Nataliia Ryzhenko, Daria Zhavryda, Yurii Bokhonov, Dmytro Ryzhenko. Mercury contamination in soil, water, plants and hydrobionts in Kyiv and Kyiv region. Polish Journal of soil science. vol. LIV/1. 2021. P.185-189. (Scopus)
- 5. Oleh Ulytskyi, Olena Sukhina, Valentyna Antonenko, Nataliia Ryzhenko, Daria Zhavryda. Methods of Valuation of Ecosystem Assets and their Assimilation. Scientific Horizons. 24(12).2021.70-83. (Scopus)

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 6119U103966

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Коваленко Ігор Миколайович

2. Igor N. Kovalenko

Кваліфікація: д.ф.-м.н., професор, 01.01.09

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Сумський національний аграрний університет

Код за ЄДРПОУ: 04718013

Місцезнаходження: вул. Герасима Кондратьєва, буд. 160, Суми, Сумський р-н., 40021, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гандзюра Володимир Петрович
2. VOLODYMYR P. HANDZIURA

Кваліфікація: д.б.н., професор, 03.00.17

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Код за ЄДРПОУ: 02070944

Місцезнаходження: вул. Володимирська, буд. 60, Київ, 01033, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Лихолат Юрій Васильович
2. YURII V. LYKHOLAT

Кваліфікація: д.б.н., професор, 03.00.16

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Код за ЄДРПОУ: 02066747

Місцезнаходження: проспект Науки, буд. 72, Дніпро, Дніпровський р-н., 49045, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Тихонова Олена Михайлівна
2. Elena M. Tikhonova

Кваліфікація: к. б. н., доц., 03.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація: https://scholar.google.com.ua/citations?user=WDqFpZUAAAAJ&hl=uk&oi=ao

Повне найменування юридичної особи: Сумський національний аграрний університет

Код за ЄДРПОУ: 04718013

Місцезнаходження: вул. Герасима Кондратьєва, буд. 160, Суми, Сумський р-н., 40021, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кирильчук Катерина Сергіївна
2. Kateryna S. Kyrylchuk

Кваліфікація: к. б. н., доц., 03.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9968-4833

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Сумський національний аграрний університет

Код за ЄДРПОУ: 04718013

Місцезнаходження: вул. Герасима Кондратьєва, буд. 160, Суми, Сумський р-н., 40021, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Скляр Вікторія Григорівна
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Скляр Вікторія Григорівна
Відповідальний за підготовку облікових документів	Веретейченко Ірина Анатоліївна
Реєстратор	УкрІНТЕІ

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності

Юрченко Тетяна Анатоліївна